

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Okresné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

18. ročník, školský rok 2025/26

Testové úlohy pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Správne doplňte chýbajúce slová/údaje a zapíšte ich k príslušnému písmenu v odpovedovom hárku.

- priezvisko veliteľa prvého protihabsburského povstania v Uhorsku
- rok, v ktorom začalo prvé protihabsburské povstanie v Uhorsku
- rod, z ktorého pochádzal veliteľ posledného stavovského povstania v Uhorsku, pomôžte si aj obrázkom, na ktorom vidíte Františka II., ktorý pochádzal z tohto rodu
- v ktorom dnešnom štáte a v ktorom roku bol podpísaný Satmársky mier
- kde (v ktorej obci) sa nachádza najsevernejšia turecká pevnosť na území dnešného Slovenska
- názov stromu s jedlými plodmi, ktorého sad sa nachádza neďaleko od hradu Modrý Kameň a súvisí s prítomnosťou osmanských vojsk
- názov dnes veľmi rozšíreného, prevažne horúceho nápoja, ktorého pitie súvisí aj s okupáciou niektorých oblastí dnešného Slovenska Osmanskou ríšou
- ako sa volá dodnes veľmi významné mesto, ktorého dobytím chcela Osmanská ríša preniknúť do západnej Európy, a preto podporovala aj povstalcov, čo oslabovalo centrálnu habsburskú vládu
- ako nazývame závažnú epidémiu, ktorá sa často šírila aj v súvislosti s vojnami a v roku 1632 zasiahla aj Bratislavu či Trnavu

2.* V súvislosti s expanziou Osmanskej ríše do strednej Európy získala Bratislava mimoriadne dôležité postavenie, ktoré pretrvávalo dlhšiu dobu aj po skončení priameho ohrozenia Uhorska Turkami. V odpovedovom hárku správne doplňte chýbajúce údaje.

Bratislava sa stala ... **A** ... mestom a zároveň korunovačným mestom Uhorska. Korunovačné klenoty boli uložené v priestoroch veže Bratislavského ... **B**
Samotná korunovácia prebiehala v ... **C** ... sv. Martina, ako prvého tu korunovali ... **D** ... za uhorského panovníka.
V Bratislave zasadal aj uhorský snem, a to až do roku ... **E**

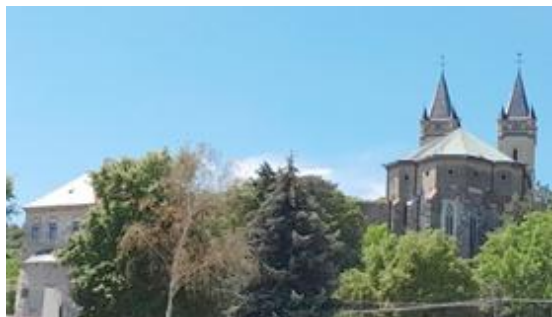
kópia uhorskej kráľovskej koruny

3.* Rozhodnite, ktorá udalosť súvisiaca s osmanským nebezpečenstvom sa udiala skôr. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

- dobytie Ostrihomu Osmanskou ríšou (1) alebo bitka pri Plášťovciach (2)
- dobytie Budína Turkami (1) alebo dobytie opevneného kláštora v Šahách (2)
- Turci vypálili Pukanec (1) alebo cisárske vojsko dobylo späť Levice (2)

4.* Osmanské nebezpečenstvo spôsobilo, že niektoré staršie stavby boli prestavané a opevnené. Správne odpovedzte na nasledujúce otázky:

- A) Pomocou architektov z ktorej dnešnej juhoeurópskej krajiny boli viaceré stavby prestavané?
B) V odpovedovom hárku doplňte pomocou prvých a posledných písmen názvy lokalít z územia dnešného Slovenska, v ktorých boli staršie stavby prestavané na protiturecké hrady a opevnenia. Pomôžte si aj obrázkami dvoch z nich.

5.* Spojte osobnosti s pevnostnou stavbou. V odpovedovom hárku uveďte iba správne kombinácie písmen a čísel.

a) rod Fuggerovcov	1) opevnený kláštor v Bzovíku (na obrázku)
b) Žigmund Balaša	2) hrad Červený Kameň
c) Pietro Ferrabosco	3) pevnosť Nové Zámky
d) Karol Lotrinský	4) prestavba opevnenia Trnavy a Bratislavy

6.* Podľa nasledujúcich informácií súvisiacich s obliehaním a bitkou pri Viedni v 17. storočí určte, o ktoré osobnosti ide, a odpovedzte aj na ďalšie otázky. Tiež zapíšte správne rok, kedy sa táto bitka odohrala.

- a) Uveďte iba priezvisko veliteľa obrany mesta (pomôžte si prvým a posledným písmenom).
b) Uveďte meno (ak treba aj poradové číslo) panovníka, ktorý sa tejto bitke vyhol a utiekol z mesta.
c) Podcenil tento panovník osmanskú hrozbu?
d) Uveďte meno osmanského sultána, ktorý v tom čase vládol (ak treba napíšte aj poradové číslo).
e) Zúčastnil sa spomínaný sultán bitky pri Viedni?
f) Uveďte iba rok, kedy sa táto bitka konala.
g) Uveďte meno veliteľa osmanských vojsk.

7.* Vyberte vždy iba jednu správnu odpoveď zo štyroch možností a zapíšte ju do odpovedového hárka.

- a) Počet bojovníkov na strane Osmanskej ríše a na strane obrancov bol na začiatku obliehania Viedne **približne rovnaký / obrancov bolo viac / osmanských bojovníkov bolo viac / nevieme ani približné počty osôb, ktoré na počiatku v bitke bojovali.**
b) V období tureckého nebezpečenstva existovali vojenské (obvody) územné jednotky, ktoré sa označovali ako **generaliáty / majoráty / kapitanáty / poručikáty.**
c) Osmanská ríša a uhorské vojsko bojovali pri **Sučanoch / Sečanoch / Sľažanoch / Smižanoch.**

8.* Zistite, či sú nasledujúce tvrdenia o Novej pevnosti v Nových Zámkoch pravdivé alebo nepravdivé. V odpovedovom hárku zakrúžkujte iba správnu možnosť *áno* alebo *nie*.

Na obrázku vidíte časť kalvárie v Nových Zámkoch.

- a) bola vybudovaná na pravej strane rieky Ipeľ
- b) jej renesančné opevnenie patrilo k najmodernejším vo svojej dobe
- c) celé opevnenie pevnosti sa dodnes zachovalo
- d) pevnosť bola na príkaz budinského pašu zborená, ostali len zvyšky Forgáčovej (Forgáčovej) bašty, na ktorej základoch bola neskôr postavená kalvária

9.* Vyberte vždy iba jednu správnu odpoveď zo štyroch možností a zapíšte ju do odpovedového hárka.

- a) slovo vijálet označovalo: *kartovú hru / peňažnú jednotku / územnosprávnú jednotku / vojenskú bojovú jednotku*
- b) pentagonálna bašta (na obrázku) má pôdorys v tvare *trojuholníka / štvoruholníka / päťuholníka / šesťuholníka*
- c) z uvedených miest Turci nikdy neovládli *Levice / Nitru / Banskú Štiavnicu / Nové Zámky*
- d) bastión bol *bohoslužobným centrom / vysunutou časťou opevnenia / trhoviskom / skleníkom*

10.* V nasledujúcom texte správne doplňte chýbajúce názvy. V odpovedovom hárku zapíšte správne odpovede k jednotlivým písmenám.

V súvislosti s tureckým nebezpečenstvom a ochranou banských miest bol opevnený aj kráľovský letohrádok v dnešnom meste ... **A** ..., ktorý vidíte na obrázku **x**. Opevňovacie práce prebehli tiež na Považí, na hrade v ... **B** ..., na obrázku **y**, ktorý bol na začiatku 14. storočia sídlom významného uhorského palatína a protivníka uhorského panovníka. Významné opevňovacie práce prebehli aj v pevnosti v meste ... **C** ... na sútoku Váhu a Dunaja, kedy sa na území Slovenska prvýkrát vybudovali zemné násypy spevnené drevenou konštrukciou a na čelnej strane vystužené tehliami a kameňom.

Obrázok x

Obrázok y

11. Podľa nasledujúcich informácií zistite, o ktoré osobnosti ide. Ich celé mená uveďte do odpovedového hárka.

- a) iniciátor založenia učenej spoločnosti v Uhorsku; zaujímal sa hlavne o zemepis, prírodopis a históriu; so spolupracovníkmi zostavil geografiu jednotlivých uhorských stolíc pod názvom *Notície*; prezývali ho „veľká ozdoba Uhorska“ (jeho podobu vidíte na obrázku)

- b) riaditeľ Dvorskej knižnice vo Viedni; autor spisu *O pôvode a stálom používaní zákonodarnej moci*; kritizoval privilégiá šľachty a cirkvi; spolupracoval na dokumente *Ratio educationis*; jeho rovesníci ho prezývali „slovenský Sokrates“

12. Do textu týkajúceho sa života a vlády Márie Terézie doplňte chýbajúce informácie. V odpovedovom hárku napíšte správne odpovede k jednotlivým písmenám.

Vládla ... **A** ... rokov. Bola najstaršou dcérou cisára ... **B** ... VI. (na obrázku). Na trón sa dostala aj na základe dokumentu s názvom ... **C** ... *sankcia* z roku 1713. Jej manželom a otcom jej 16 detí bol nemecký cisár František Štefan ... **D** Syn Márie Terézie a následník trónu ... **E** ... II. sa už počas jej života stal spoluvládcom a cisárom. Mária Terézia počas svojej vlády viedla v rokoch 1741 – 1745 vojnu s Pruskom o ... **F** ... dedičstvo. Tiež sa snažila modernizovať svoju krajinu, napríklad aj reformovaním ... **G** ... pomocou dokumentu *Ratio educationis* z roku 1777. Štýl vlády, ktorý preferovala, je označovaný ako ... **H** ... absolutizmus.

13. Rozhodnite, ktorá udalosť sa odohrala skôr. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

- a) zvolanie generálnych stavov vo Francúzsku (1) – vznik Ústavodarného zhromaždenia (2)
 b) vznik Výboru pre všeobecné blaho (1) – z Francúzska sa stala republika (2)
 c) vznik 5-členného direktória vo Francúzsku (1) – nástup Napoleona k moci ako cisára (2)

14. Vytvorte správne kombinácie udalostí, ktoré sa odohrali počas vlády cisára Napoleona I. Bonaparta, a rokov, kedy k nim došlo. Do odpovedového hárka zapíšte správne kombinácie písmen a čísel.

a) korunovácia Napoleona I. za cisára Francúzska	1) 1815
b) bitka troch cisárov pri Slavkove	2) 1809
c) ostreľovanie Bratislavy napoleonskými vojskami	3) 1812
d) neúspešná výprava do Ruska	4) 1804
e) bitka národov pri Lipsku	5) 1805
f) bitka pri Waterloo	6) 1813

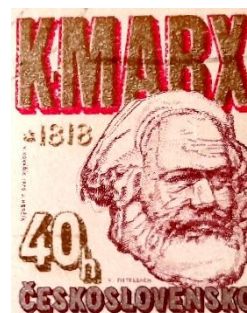
socha napoleonského vojaka v Bratislave

15. Vyberte vždy iba jednu správnu odpoveď zo štyroch možností a zapíšte ju do odpovedového hárka.

- a) Povstanie, ktoré kruto potlačil ruský cár Mikuláš I., má označenie povstanie *menševikov / kvardistov / dekabristov / bolševikov.*
- b) Ruský cár Alexander II. zrušil v roku 1861 pripútanie poddaných k pôde, čo sa označuje pojmom *družstevníctvo / nevoľníctvo / samoderžavie / ochotníctvo.*
- c) Bitka pri Solferine v roku 1859 podnietila Jeana Henriho Dunanta k založeniu celosvetovo známej organizácie s názvom *Červený kríž / Organizácia spojených národov / Svetová zdravotnícka organizácia / Modrý kríž.*
- d) V roku 1773 prišlo v amerických kolóniách, v prístave mesta Boston, k udalosti, ktorá nesie názov *bostonské pitie vody / kávy / čaju / rybieho tuku.*

16. Čo mali spoločné? Podľa dvojíc slávnych osobností uvedených pri jednotlivých možnostiach identifikujte, ktorej profesii alebo vednému odboru sa venovali. V odpovedovom hárku uveďte iba správne kombinácie písmen a čísel.

a) Michail I. Kutuzov a Joseph Radetzky	1) vodcovia národného hnutia
b) Giuseppe Mazzini a Camillo Cavour	2) chémia
c) Karl Marx (na obr.) a Friedrich Engels	3) vojenský veliteľia
d) Georg Mendel a Charles Darwin	4) fyzika
e) Michael Faraday a Nicola Tesla	5) filozofia
f) Dmitrij I. Mendelejev a Alfred Nobel	6) výtvarné umenie
g) Claude Monet a Vincent van Gogh	7) medicína
h) Robert Koch a Louis Pasteur	8) biológia

17. Do odpovedového hárka správne zapíšte, prípadne doplňte:

- a) Ktorý autor napísal román *René mládenca príhody a skúsenosti*? Stačí iba jeho priezvisko.
- b) Ktorá náboženská skupina (konfesia) tvorila prvú generáciu slovenských národovcov?
- c) Doplňte názov prvej organizácie (inštitúcie), ktorá systematicky šírila prvotnú verziu kodifikovaného spisovného slovenského jazyka a bola založená v roku 1792 v Trnave.
- d) Ako sa volá autor diel *Pilný domajší a poľný hospodár* a *Zelinkár*? Stačí iba jeho priezvisko.
- e) Medzi slovenských národných buditeľov zaraďujeme aj viacerých básnikov, ktorí mali krstné meno Ján. Do odpovedového hárka správne zapíšte priezvisko najvýznamnejšieho básnika bernolákovského hnutia, ktorý sa volal Ján a napísal napríklad dielo *Svätopluk*.
- f) V ktorom roku prišlo na fare v Hlbokom (na obrázku) k dohode o vytvorení nového slovenského spisovného jazyka?
- g) Doplňte v názve diela Ľudovíta Štúra chýbajúce slovo.
- h) S hromadným odchodom študentov z evanjelického lýcea v Bratislave v roku 1844 je spojená báseň Janka Matušku, ktorá sa neskôr stala slovenskou hymnou a nesie štvorslovný názov. Ako znie?
- i) Ako sa volal kultúrno-vzdelávací spolok, ktorý bol založený štúrovcami a jeho názov súvisí s pomenovaním najvyššieho slovenského pohoria?

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský
Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller
Redaktorka: Mgr. Nikoleta Kovalčíková
Recenzentka: Mgr. Barbora Kopuncová

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2026